

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 18.

Ljubljana, 16. kimovca 1892.

XXXII. leto.

Vsebina. Jožef Žirovnik: Pomen in metodika pokončne pisave. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Naši dopisi: Iz radovljiškega okraja. — Iz litijskega okraja. — S Fužin na Gorenjskem. — Iz novomeškega okraja. — Iz Gribelj. — Iz kamniškega okraja. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Pomen in metodika pokončne pisave.

Konferenčni referat g. nadučitelja **Jožefa Žirovnika.**

Tudi v računanji obnesla se je pokončna pisava. Pri pismenem soštevanju in odštevanju hočemo, naj pišejo učenci istovredne številke drugo pod drugo. To je težko izpeljati. Prej so pisali na zvezke z okenci, katere je pa vis. naučno ministerstvo prepovedalo, ker se je pokazalo, da so taki zvezki očem škodljivi. Pri pokončni pisavi ni potreba nobenega pomočka, ker učenec lahko pregleda mer in podpisuje istovredne številke pravilno. — Na pokončno mer navadi se otrok že od prve mladosti. Pri igranju postavlja deček vojake, palice, hišice itd. le po konci. Okoli sebe vidi tudi le povsod — v naravi, doma in v šoli — navpične črte n. pr. na drevesnih deblih, rastlinah, zidovji, hišni opravi, stenah, vratih, oknih itd. Nagnjenih črt je malo n. pr. klanec, grič, streha. Nič ni čudnega torej, da začetniki hočejo po konci na

tablice pisati. Dosti truda imamo, predno jim odpravimo ta natorni nagib, da jih vadimo potem v protinaravno ležeči pisavi. — Ker se drži otrok pri pokončni pisavi popolnoma naravno in neprisiljeno, priuči se ji začetnik laže in prej nego ležeči. Tudi je otroku laže dopovedati, naj ima zvezkov spodnji rob vsopreden s klopjo, kakor pa, kako naj ima zvezek nagnjen.

Seveda ima pokončna pisava — kakor vsaka novotarija — tudi nasprotnike. Nekateri trdijo, da ni lepa. Od dobre pisave pa zahtevamo, da je v prvi vrsti razločna. Razločna je tembolj, kolikor manj je nagnjena. Kar se tiče lepote, je res, da začetkoma ne ugaja našemu očesu, ker je navajeno na ležečo. A Angleži in Amerikanci se pokončni pisavi prav nič ne čudijo, ker je pri njih to nekaj navadnega.

Sicer je pa s pisavo kakor z obleko. Mnogokrat se nam na prvi pogled nova noša ne zdi lepa, a ko se ji privadimo, ugaja nam bolj, kakor stara obleka. Tudi francoska „rond“-pisava je pokončna in nihče ne bo trdil, da ni dovolj lepa ali dovolj različna. Nekateri pravijo tudi, da pokončna pisava provzrokuje pisalni krč. Jaz nimam skušnje o tej stvari. Vem pa, da drugi ravno nasprotno govoré. Trdijo namreč, da pokončna pisava roko manj utruji in da se pisalni krč redkokdaj ali celo nikdar ne pojavlja. — Jedini ugovor, da se pokončno ne da tako hitro pisati kakor ležeče, bi znal biti upravičen. Vender razlika je prav majhna, posebno če imajo učenci visoke in ozke zvezke. Ker je pokončna pisava le posledica zdravniških zahtev, nimajo zato drugi ugovori prave podlage.

Pri pokončni pisavi bomo dosegli lepe uspehe tudi v takih klopeh, kakeršne so po deželi navadne. Najboljše bi seveda bile z nikakeršno-razdaljo (Nulldistanz) t. j. take, da bi bil rob klopi in sedeža v navpični črti. Pišoč pri mizi si lahko pomagamo, da pomaknemo stol podse, ali v klopeh brez razdalje ne bi bilo mogoče stati. Dobijo se pa tudi klopi veliko preširoke, katere bi se dale z malimi stroški popraviti. V preširokih klopeh je težje pravilno sedeti in opirati se na roke radi ravnotežja, ne da bi se naslanjal na prsi ali gledal preblizo. Marsikateri učenec je dobil kal kratkovidnosti že v ljudski šoli, ker je sedel v preširoki klopi. Tudi sedež bodi zadosti visok in sicer toliko, da učenec doseže pisalno ploščo s komolcem pri visečih nadlaktnicah, ker roki se ne smejo razpreti.

Vsakemu, kdor poskuša s pokončno pisavo, je priporočati nastopnje skušnje, po katerih naj se ravna, da se izogne slabim uspehom in zamudi. Te skušnje so se pridobile iz dozdanjih vaj s pokončno pisavo:

1. Strogo je treba paziti, da ima tablica ali zvezek vedno ravno srednjo ležo.

Predpisovanje pokončnih črk na šolsko tablo ne zadostuje, da bi se naučili pokončne pisave.

2. Da učenci obdržijo zvezek vedno v ravni srednji leži, morajo biti vrste kratke, ker sicer na konci vrste ni več peresna ostrina pred sredino telesa. Pri dozdanjih podolgastih in nizkih zvezkih je pokončno pišočemu treba zvezek premikati proti levi strani, kar je nekoliko zamudno.

3. Opuščati je prepisovanje s predlog ležečih na levi strani, ker sedajo učenci potem med pisalno ploščo in predlogo in opuščajo srednjo ležo. Prepisujejo naj torej vedno s table ali naj imajo zvezke s predpisi. Po mojih mislih je to težko izpeljivo, ker se prepisovanje iz knjige ne more popolnoma opustiti, bodisi v šoli ali doma.

4. Dve tretjini obeh podlaktnic naj počivata na klopi in sicer v prav simetrični leži tako, da se stikata pred sredino telesa in da tam delata pravi kot. Oba komolca, torej tudi desni, naj bodeta jedno ped od trupa oddaljena. Oddalja bodi pri obeh jednaka.

5. Roka naj se drži pri pisanji tako, da je dlan k pisalni mizi navpična ali le malo na levo nagnjena. Rob mezinca naj se ne dotika klopi, temveč roka naj počiva na vnanjem robu zadnjega člena mezinca, kateri bodi malo skrivljen.

6. Peresno držalo naj se ne prime preblizu peresa, ampak dolgo. V zgornjem delu naj se podpira med kazalcem in palcem, ne pa na kazalec. Konec držala bodi obrnjen proti komolcu, ne pa proti rami ali prsom.

8. Zvezek naj se pomakne malo na kviško vsakokrat, kadar popišemo jedno vrsto. S tem se doseže prava razdalja med peresno ostrino in spodnjim robom klopi. Drugače bi se morala glava preveč nagniti. Pisalna miza bodi radi tega dovolj široka.

9. Črta, ki združuje ramo in oči, naj ostane med pisanjem vedno vodoravna. Zgornji del telesa se ne sme naprej nagniti, in prsi se ne smejo dotikati klopi.

Glava bodi malo nagnjena, a oči naj so vedno 30—35 cm od klopi oddaljene.

Učitelj, kateri se ravna po teh pravilih, dosegel bo razločno pisavo in pravilno sedenje.

Na naši dvorazrednici upeljal sem za poskušnjo pokončno pisavo v I. razredu nižje skupine. V to sobo hodijo dopoldne večji učenci iz II. razreda, radi tega so klopi za male otroke previsoke in preširoke. Vender sem z uspehi v pisanji prav zadovoljen. Pokončno pišoči učenci sedé ravno in pokonci in čim lepše in pravilneje se to godi, tem razločneje pišejo pokončno. Razločiti jih je že na prvi pogled od družih. Ali vedno in povsod morajo prav sedeti. Na ta način nadzorujem otroke posredno pri pisanji doma. Otroci so namreč pri domačih nalogah prisiljeni pravilno sedeti in če prinese učenec grdo spisano nalogo v šolo, vem, da je slabo sedel. — Da ni bilo treba zvezkov premikati z desne na levo, preganil sem jih nekaterim čez polovico. Najprvo so popisali levo stran, potem pa desno. Tudi tablice so razdelili z navpično črto, kajti previdel sem, da res lože pišejo na krajše vrste. Posledica naravnega držanja telesa pri pisanji je bila tudi ta, da so mi letos začetniki pisali bolj enakomerno, čistejše in razločneje kakor prejšnja leta. — Pokončno sedenje tudi učitelju delo olajša. Ko se učenci privadijo na pravilno držanje, treba je le malokdaj opominjati, pri ležečem pisanji pa jih je treba vedno svariti, naj ne leže na klopi in naj ne gledajo preblizo. Pa ne samo pri pisanji, ampak tudi pri drugih predmetih držé se otroci iz navade po konci, kar je gledé na disciplino velike važnosti. — Posebno

velikega pomena se mi zdi pokončno pisanje pri onih učencih, ki odidejo v srednje šole. Na deželi se ni tako zelo bati, da bi si otroci pri pisanji v šoli kvarili oči ali hrbtenico. Tu sedé premalo časa, doma pa ne tiče za mizo pri knjigi, ampak se vedno gibljejo na prostem. Drugače je po srednjih šolah. Tam se imajo veliko učiti, dostikrat morajo po noči pri slabi razsvetljavi in pri drobnem tisku napenjati oči, učitelji in roditelji pa premalo ali nič ne pazijo na pravilno sedenje. Ni se čuditi, da dobi toliko dijakov kratek pogled in da morajo nataktni naočnike na nos. Pravilno pokončno sedenje, kateremu se privadijo že v ljudski šoli, jih bo vsaj nekoliko varovalo pred prezgodnjo kratkovidnostjo. — Še to naj omenim, da prehod iz ležeče pisave v pokončno ne dela učenecem nobenih težav. V mojem II. razredu višje skupine začeli so nekateri učenci pred poldrugim mesecem prostovoljno pokončno pisati. S kakim uspehom sprevesti je lahko iz lepopisnih in pravopisnih zvezkov. — Ume se, da bo treba ležeče črke v abecednikih in na stenskih tablah nadomestiti s pokončnimi.

Pokončno pisavo priporočam torej iz naslednjih razlogov:

1. Otroci sedé ravno in neprisiljeno po konci.
2. Ne kvarijo si ne vida, ne hrbtenice.
3. Ne naslanjajo se na prsi.
4. Pišejo razločneje in čistejše.
5. Disciplina se lože vzdržuje.*

* O pokončni pisavi je obširno pisal A. Štrifol v letošnjem «Lj. Zvonu» str. 107—111 in 177—184. Priporočamo ta spis vsem, ki se bavijo s pokončno pisavo. — Ured.

